

Research Paper**Relationship Between Early Maladaptive Schemas and Meaning of Life and Psychological Well-Being of the Elderly***Soheila Orang¹, Hadi Hashemi Razini², Mohammad Hosein Abdollahi²

1. Department of Educational Psychology, Faculty of Psychology and Education, International Campus, Kharazmi University, Tehran, Iran.
2. Department of Clinical Psychology, Faculty of Psychology and Education, Kharazmi University, Tehran, Iran.

Citation Orang S, Hashemi Razini H, Abdollahi MH. [Relationship Between Early Maladaptive Schemas and Meaning of Life and Psychological Well-Being of the Elderly (Persian)]. Iranian Journal of Ageing 2017; 12(3):326-345.

Received: 25 Apr. 2017

Accepted: 03 Aug. 2017

ABSTRACT

Objectives The present study aimed to examine the relationship between early maladaptive schemas with meaning of life and well-being of the elderly and investigation and its prediction by early maladaptive schemas.

Methods & Materials In this research, a total of 200 older people (96 women and 104 men) were selected from Tehran city by convenience sampling. The instruments used in this study consisted of the Yung early maladaptive Schema Questionnaire – Short Form (SQ-SF), Meaning of Life Questionnaire (MLQ) and Ryffs Scales of Psychological Well-Being (RSPWB).

Results The results of multiple regression analyses showed that 37% of the elderly participants found meaning, 27% found meaning in life, 27% in self-acceptance, 24% in positive relationship with the others, and 44% in environment control, as predicted by early maladaptive schemas. Early maladaptive schemas cannot project autonomy, personal growth and purpose in life. This correlation was significant ($P < 0.001$). Based on the analyses of variance, the regression method was also significant and linear because the value of F test for determining the effect of independent variables on finding meaning and meaning in life, i.e., 5.21 and 3.22, respectively, was significant ($P < 0.001$). Also, the effect of independent variables on well-being and self-acceptance ($f = 3.22$) showed a positive relationship with others ($f = 2.68$) and environment control ($f = 2.17$), which was significant ($P < 0.001$).

Conclusion Findings of this research revealed that early maladaptive schemas (unrelenting standards, self-sacrifice, subjugation, emotional deprivation, social isolation, and failure) have predictive power for meaning of life and well-being, which may affect the mental health of the elderly.

Key words:

Elderly, Early maladaptive schemas, Meaning of life, Well-being

Extended Abstract**1. Objectives**

S

ince the world's population is aging rapidly, elderly age is of paramount importance. Gerontology seeks to better understand the elderly age, prevent the difficulties related to this age group, help improve the health

and well-being of the elderly population, and provide ways to the middle-aged people to be prepared for old age [1]. Therefore, studies aimed at improving mental health and quality of life in elderly age seem necessary. Since schemas are the deepest cognitive levels and the core of personality, it seems that search for meaning and psychological well-being in this period are related to early maladaptive schemes and play an important role in the quality of life and mental health in elderly [2]. Hence,

* Corresponding Author:

Soheila Orang, MSc.

Address: Department of Educational Psychology, Faculty of Psychology and Education, International Campus, Kharazmi University, Tehran, Iran.

Tel: +98 (912) 6968611

E-mail: orang.soheila@gmail.com

the present study aimed to investigate the relationship between the components of early maladaptive schemas and the components of the meaning of life and psychological well-being.

2. Methods & Materials

The present study was a descriptive-correlational research. The study population consisted of all elderly men and women aged between 65 and 80 years who lived in Tehran in 2016. Accordingly, 200 persons were selected among the elderly men and women (96 women and 104 men) through available sampling method. The inclusion criteria for the elderly were as follows: having the specified age; consent and willingness to complete the questionnaires; and the physical health necessary to understand the questions. The exclusion criteria for the research process were reported as neuropsychiatric diseases, such as Alzheimer's disease, which is declared by the elderly or by their friends, physical illnesses such as hearing loss and deafness, and refusal to continue collaboration due to the length of the questionnaire.

The research tools used to conduct the present study were the Meaning in Life Questionnaire (where the Cronbach's alpha was 75% for the subscale of search for meaning and 78% for the subscale of presence of meaning) [3], Young Schema Questionnaire - Short Form - for evaluating 15 early maladaptive schemas (namely emotional deprivation, abandonment, distrust and mistreatment, social isolation, defectiveness and shame, incompetence and dependence, vulnerability to illness, enmeshment, sub-

jugation, self-sacrifice, emotional inhibition, unrelenting standards, entitlement, insufficient self-control, and failure) [4], and the Ryff Scales of Psychological Well-Being (with the subscales of self-acceptance, the establishment of quality ties to other, autonomy, purposeful life, personal growth and domination on the environment) [5]. Cronbach's alpha was reported 50% in the present study.

The collected data were analyzed using SPSS 18. The relationship was examined, and the variables were predicted using Pearson's correlation coefficient and simultaneous multiple regression analysis with respect to the assumptions.

3. Results

Based on the research questions, the matrix of correlation between the subscales of early maladaptive schemas and the meaning in life showed that there is a positive and significant correlation between the schemas of distrust, entitlement, dependence, self-sacrifice, and unrelenting standards with search for meaning while there is a significant negative correlation with the subscale of failure. As well, there is a positive and significant correlation between the schema of entitlement, self-sacrifice, and unrelenting standards with the presence of meaning, but a negative significant correlation with failure ($P < 0.001$ and $P < 0.05$, respectively).

Simultaneous linear regression analysis was used to determine whether early maladaptive schemas predicted the search for and the presence of meaning in life. The results

Table 1. Significant level of regression coefficient of the early maladaptive schemas' subscales

Variable	Non-Standardized Regression Impact Factors	Standardized Regression Impact Factor	t	Significance Level
Unrelenting standards and search for meaning	0.347	0.427	3.956	0.001
Unrelenting standards and presence of meaning	0.267	0.496	4.169	0.001
Emotional deprivation and positive relationships with others	0.110	0.278	2.730	0.007
Self-sacrifice and domination on the environment	0.128	0.302	2.969	0.004
Social isolation/alienation and self-acceptance	-0.114	-0.355	-3.288	0.001
Subjugation and self-acceptance	0.111	0.332	2.757	0.007
Failure and self-acceptance	-0.104	-0.261	-2.757	0.007

showed that only the schema of unrelenting standards succeeded in predicting the components of the search for and the presence of meaning of life.

In order to investigate the predictability of psychological well-being by early maladaptive schemas, the correlation matrix between components was first established to determine the correlation between the components of the early maladaptive schemas and psychological well-being.

The findings indicated that there is a correlation between the component of self-acceptance and the schema of abandonment/social isolation; between the component of positive relationships with others and the schemas of emotional deprivation, abandonment, defectiveness/shame, and subjugation; between the component of autonomy and the schemas of entitlement, self-sacrifices, and unrelenting standards; between the component of domination on the environment and the schemas of emotional deprivation, abandonment, entitlement, self-sacrifice, and unrelenting standards; between the component of purposeful life and the schemas of entitlement and unrelenting standards; and between the component of individual growth and the schemas of abandonment, distrust, entitlement, self-sacrifice, emotional inhibition and unrelenting standards.

Simultaneous linear regression analysis was used to determine whether early maladaptive schemas predicted the components of psychological well-being. Based on the results, among the subscales of the early maladaptive schemas, social isolation/alienation and subjugation/failure predicted self-acceptance in life; the emotional deprivation schema predicted positive relationships with others; and the self-sacrifice schema predicted domination on the environment. The findings also indicated that none of the subscales of early maladaptive schemas could predict autonomy. Also, among the subscales of early maladaptive schemas, none could predict the components of purposeful life and individual growth.

4. Conclusion

In general, the present study showed the effect of early maladaptive schemes on the meaning of life and psychological well-being during elderly age. Considering the limitations and unique characteristics of elderly age, it can be considered as an opportunity to assess and change attitudes of the elderly by revising their schemas and start a period full of meaning, growth and mental health [6]. The present research is consistent with the studies carried out in Iran by Yousefi, Zerehpooosh, Moradi, and Bahrami

on the impact of early maladaptive schemas in life [7, 8, 9, 10]. In this regard, according to the research findings, knowing the importance of cognitive patterns in mental health, these stereotypical beliefs and thoughts can be revised and reevaluated during the elderly age by modifying the schema and understanding the roots of problems and incompatibilities. Also, emotional control and accountability to fate can be seen as the implications of modifying early maladaptive schemas; the present research is an attempt to enlighten and achieve it.

Acknowledgments

This paper is extracted from the first author's MSc. thesis in the Department of Educational Psychology, Faculty of Psychology and Education, International Campus, Kharazmi University of Tehran.

Conflict of Interest

All authors certify that this manuscript has neither been published in whole nor in part nor being considered for publication elsewhere. The authors have no conflicts of interest to declare.

بررسی رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با معنای زندگی و بهزیستی روان‌شناختی سالمندان

*سهیلا اورنگ^۱، هادی هاشمی رزینی^۲، محمدحسین عبداللهی^۲

۱- گروه روانشناسی تربیتی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، پردیس بین‌الملل، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

۲- گروه روانشناسی بالینی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

حکیده

تاریخ دریافت: ۱۰ اردیبهشت ۱۳۹۶

تاریخ پذیرش: ۱۲ مرداد ۱۳۹۶

اهداف: هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با معنای زندگی و بهزیستی روان‌شناختی سالمندان است. **مواد و روش‌ها:** به منظور انجام پژوهش، ۲۰۰ نفر (۹۶ زن و ۱۰۴ مرد) از سالمندان شهر تهران در سال ۱۳۹۵ از طریق نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و با استفاده از پرسش‌نامه‌های طرح‌واره پانگه معنای زندگی استگر و بهزیستی روان‌شناختی ریف بررسی شدند. **یافته‌ها:** نتایج تحلیل رگرسیون چندمتغیره همزمان نشان داد ۳۷ درصد از جست‌وجوی معنا، ۲۷ درصد از وجود معنا، ۲۷ درصد از پذیرش خود، ۲۴ درصد از روابط مثبت با دیگران و ۴۴ درصد از تسلط بر محیط به‌وسیله طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه قابل پیش‌بینی است. خرده‌مقیاس‌های رشد فردی، زندگی هدفمند و خودمختاری قابلیت پیش‌بینی به‌وسیله طرح‌واره‌ها را ندارند. این همبستگی از نظر آماری معنی‌دار است ($P < 0/001$). مدل رگرسیونی تبیین‌شده نیز بر اساس آزمون تحلیل واریانس، خطی و معنی‌دار است. زیرا مقدار آزمون F برای تعیین معنی‌داری اثر متغیرهای مستقل بر جست‌وجوی معنا و وجود معنا ۲۱/۵ و ۲۲/۳ با سطح معنی‌داری $P < 0/001$ است و برای اثر متغیرهای مستقل بر مؤلفه‌های بهزیستی روان‌شناختی پذیرش خود $F = 22/3$ و روابط مثبت با دیگران $F = 68/2$ تسلط بر محیط $F = 17/2$ ، سطح معنی‌داری $P < 0/001$ گزارش شد.

نتیجه‌گیری: نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه معیارهای سخت‌گیرانه‌ایثار، اطاعت، محرومیت هیجانی، انزوای اجتماعی و شکست، توانایی پیش‌بینی‌کنندگی معنای زندگی و بهزیستی روان‌شناختی را دارند و بر سلامت روان در دوران سالمندی با میانگین سنی ۶۵ تا ۸۰ سال تأثیرگذار هستند.

کلیدواژه‌ها:

سالمندان، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، معنای زندگی، بهزیستی روان‌شناختی

مقدمه

علم سالمندشناسی^۱ به عنوان علمی نوپا شناخته شده که در چهار دهه اخیر در پی درک بهتر سالمندی و کمک به سالمندان و پیشگیری از دشواری‌های این دوران رشد کرده است. آرمان‌ها و اهداف دیگر این علم افزایش سلامت و آسایش جمعیت سالمندان و ارائه شیوه‌های آمادگی برای دوران سالمندی است [۳]. بر این اساس مطالعات فراوانی با هدف ارتقای سلامت روان و کیفیت زندگی در دوران سالمندی صورت گرفته است که معنایی در زندگی را عامل مهمی در بهزیستی روان‌شناختی می‌دانند. به عقیده فراتکل، کنار آمدن با دشواری‌های این دوران نیست که انسان را از پا درمی‌آورد، بلکه جنبه‌های گذرای زندگی هستند که نیروهای بالقوه آدمی را تشکیل می‌دهند. انسان هر چه زودتر بتواند نیروهای بالقوه را به بالفعل تبدیل کند، زودتر می‌تواند خود را با واقعیت فناپذیر رویه‌رو کند. اگر رنج زندگی را شجاعانه بپذیریم، تا واپسین دم زندگی معنا خواهد داشت [۴].

از آنجا که جمعیت جهان به سرعت رو به سالمندی می‌رود، دوران سالمندی اهمیت خاصی دارد. سال ۱۹۹۹ میلادی را سال بین‌المللی سالمند نامیده‌اند. در دومین کنفرانس بین‌المللی سالمندی در مادرید، علاوه بر بررسی مسائل مختلف سالمندی، برای پاسخ‌گویی به چالش‌ها و مشکلات دوره سالمندی برنامه کاری تدوین شد [۱] و پیش‌بینی شد در قرن بیست و یکم جمعیت سالمندان به بالاترین میزان خود در حیات بشر برسد. به همین دلیل این قرن را قرن سالمندی نامیدند و با شعار «جمله‌های برای تمام سنین» فعالیت خود را آغاز کردند. در ایران با افزایش شاخص‌های بهداشتی و درمانی، اقتصادی و اجتماعی شاخص امید به زندگی به ۷۴ سال رسیده است. پیش‌بینی می‌شود در سال ۲۰۲۱ جمعیت بالای ۶۰ سال به بیش از ۱۰ درصد از کل جمعیت کشور و در سال ۲۰۵۰ به بیش از ۲۰ درصد از کل جمعیت کشور برسد [۲].

1. Gerontology

* نویسنده مسئول:

سهیلا اورنگ

نشانی: تهران، دانشگاه خوارزمی، پردیس بین‌الملل، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، گروه روانشناسی تربیتی.

تلفن: ۶۹۶۸۶۱۱ (۹۱۳) +۹۸

پست الکترونیکی: orang.sheila@gmail.com

[۱۰]. طرحواره را نوعی ساختار شناختی می‌دانند که در گزینش، رمزگردانی و ارزشیابی محرک‌ها و سازوکار آنها تأثیرگذار است. وی بیان می‌کند که بر پایه مجموعه‌ای از طرحواره‌ها فرد قادر به تعیین موقعیت خود در رابطه با زمان و فضا شده و تجارب خود را به گونه‌ای معنادار طبقه‌بندی و تفسیر می‌کند.

با جمع‌بندی چندین پژوهش درباره طرحواره‌ها تعریف زیر ارائه می‌شود:

طرحواره‌ها عناصر نظام‌مندی از واکنش‌ها و تجربه‌های گذشته هستند که پیکره نسبتاً منسجم و پایداری از دانش را شکل می‌دهند و می‌توانند ادراک‌ها و ارزشیابی‌های بعدی را هدایت کنند. هنگامی که فرد سیستمی از انتظارات را کسب می‌کند، با دقت بیشتری به عناصر مشابه در موقعیت‌های زندگی پاسخ می‌دهد. بر این اساس هجده طرحواره ناسازگار اولیه شناسایی شد که مطابق با پنج نیاز تحولی دوران کودکی و نوجوانی به پنج حوزه وسیع تقسیم می‌شود که عبارتند از: برهدگی و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، محدودیت‌های مختل، جهت‌مندی‌های دیگر، گوش‌به‌زنگ بودن بیش از حد و بازداری.

به عقیده یانگ (۱۹۹۹) در رابطه با خواستگاه‌های این طرحواره‌ها پنج تکلیف تحولی اساسی وجود دارد که برای رشد سلامت ضروری است و انجام‌نگرفتن این تکالیف باعث اختلال عملکرد می‌شود [۱۱]. طرحواره‌های ناسازگار اولیه مرکز سازماندهی شخصیت به شمار می‌روند. یافته‌های کاستا و مک‌گری (۱۹۹۴) نشان داد افراد در صفات شخصیتی بسیار باثبات هستند. فردی که در سن به‌خصوصی نمره کم یا زیاد می‌گیرد احتمالاً در سن دیگری با فواصل سه تا سی سال نمره مشابهی کسب می‌کند [۱۰].

از آنجا که طرحواره‌ها عمیق‌ترین سطوح شناختی و هسته مرکزی شخصیت فرد را در بردارند، به نظر می‌رسد معنایابی و بهزیستی روان‌شناختی با طرحواره‌های ناسازگار اولیه در ارتباط است و نقش مهمی در کیفیت زندگی و بهداشت روانی در دوران سالمندی ایفا می‌کند. در ایران مطالعات فراوانی در حوزه سالمندی، معنای زندگی و بهزیستی روان‌شناختی انجام شده است، اما پژوهشی که نقش طرحواره‌ها را در معنایابی و بهزیستی روان‌شناختی بررسی کند گزارش نشده است. بنابراین پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه مؤلفه‌های طرحواره‌های ناسازگار

معنای زندگی بر سه پایه استوار است: آزادی اراده، معناجویی و معنای زندگی. آزادی اراده به این معناست که انسان در انتخاب جایگاهی که با آن مواجه می‌شود آزاد است. معناجویی، مسئولیت به همراه دارد. مسئولیت ساختن جامعه و فرهنگ، انتخاب شکل مرگ و معنی‌داری زندگی. فرانکل معنای زندگی را در لذت و خوش‌گذرانی نمی‌داند، بلکه معنای زندگی را تجربه زندگی در لحظه بدون الگوی پیش‌پنداشت و تفسیری می‌داند [۵]. در این راستا تحقیقات راتی و راستوچی (۲۰۰۷)، کانگ و همکاران (۲۰۰۹) بیان می‌کنند که معنای زندگی متغیری ارزشمند در سلامت روان افراد است و معنی‌داری زندگی و جایگاه آن برای برخورداری از زندگی همراه با بهزیستی امری غیر قابل پنهان است [۸-۶]. از دیدگاه معنادرمانی^۱ نبود معنای زندگی به منزله زندگی‌کردن در خلأ وجودی^۲ است. زندگی بدون برخورداری از حس جهت‌یابی و هدف روشن که فرد به دنبال دستیابی به آن باشد، در شدیدترین حالت منجر به اختلال هیجانی یا روان‌رنجوری می‌شود [۷].

از سوی دیگر، یافتن معنا در زندگی فرد می‌تواند نگرش فرد به سالمندی را مثبت کند و این دوره نشان‌های از مرحله جدیدی در زندگی تصور شود. معنایابی در چهای به شروع تازه و جست‌وجویی نو برای زندگی معنی‌دار و عمل سازگاری با این دوران است. سازگاری که منجر به بهزیستی روان‌شناختی در زندگی فرد شود سلامت روان را دربر دارد. بهزیستی فرایندی همه‌جانبه است که در طول عمر گسترده شده است [۸]. روان‌شناسی مثبت‌نگر سلامت روانی را معادل کارکرد مثبت روان‌شناختی تلقی و آن را در قالب اصطلاح بهزیستی روان‌شناختی مفهوم‌سازی کرده است. از این منظر، بهزیستی روان‌شناختی به معنی کارکرد روان‌شناختی بهینه است. بهزیستی به معنای کسب لذت نیست، بلکه تلاشی برای ارتقا و تحقق استعدادها و توانایی‌های فرد است. بهزیستی روان‌شناختی را باید نوعی خوشبختی دانست که از طریق رویارویی با چالش‌های زندگی، مشکلات و نیازها به دست می‌آید، نه نوعی خوشی که از طریق تفریح و نداشتن هرگونه کشمکش و تعارض و یا با داشتن زندگی یکنواخت و بدون تغییر و پستی بلندی به دست آمده است. انسان تنها مخلوقی است که از معنا و مرگ آگاه است و می‌تواند به سؤال «برای چه زنده‌ام» پاسخ دهد. معنای زندگی مهم‌ترین مؤلفه بهزیستی روان‌شناختی است. وجود معنا در زندگی پیش‌بینی‌کننده بهزیستی روان‌شناختی است [۹].

از سوی دیگر، جفری یانگ طرحواره‌ها را الگوهای هیجانی و شناختی می‌داند که طی دوران کودکی و نوجوانی رشد یافته‌اند و در طول زندگی فرد ثابت می‌مانند. این طرحواره‌ها به عنوان الگوهایی برای پردازش تجربیات بعدی به کار گرفته می‌شوند

4. Disconnection and rejection

5. Impaired autonomy and performance

6. Impaired limits

7. Other directedness

8. Over vigilance and inhibition

9. Early maladaptive schemas

10. Costa and McCrae

2. Logotherapy

3. Existential vacuum

اولیه با مؤلفه‌های معنای زندگی و بررسی رابطه مؤلفه‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با مؤلفه‌های بهزیستی روان‌شناختی انجام شد.

روش مطالعه

روش مطالعه حاضر از نوع توصیفی همبستگی بود. رابطه و پیش‌بینی متغیرها با ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه با روش هم‌زمان و با رعایت مفروضه‌ها تجزیه و تحلیل شد. جامعه آماری شامل تمام سالمندان زن و مرد ۶۵ تا ۸۰ سال ساکن شهر تهران در سال ۱۳۹۵ بود. بر این اساس، ۲۰۰ نفر از سالمندان زن و مرد (۹۶ زن و ۱۰۴ مرد) که بیشترین فراوانی تحصیلات در زنان، بی‌سواد و ابتدایی و در مردان، دیپلم بود از طریق نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. محقق پرسش‌نامه‌ها را برای سالمندانی که در بهار ۱۳۹۵ در پارک‌های منطقه ۵ حضور داشتند و مایل به همکاری بودند خواند و برای درک بیشتر، توضیحات لازم را ارائه کرد. بدین ترتیب پرسش‌نامه‌ها تکمیل شد. محقق به افرادی که در پژوهش شرکت کردند اطمینان داد که پاسخ‌های آن‌ها کاملاً محرمانه باقی می‌ماند، بر همین اساس نام افراد پرسیده نشد تا با آرامش بیشتر به سؤال‌ها پاسخ دهند.

ملاک‌های ورود به پژوهش عبارت بود از: داشتن شرط سنی ذکر شده، رضایت و آمادگی برای همکاری، تکمیل پرسش‌نامه‌ها و سلامت جسمی لازم برای درک سؤال‌ها، ملاک‌های خروج از پژوهش عبارت بود از: ابتلا به بیماری‌های عصبی‌شناختی مانند آلزایمر که فرد سالمند و یا دوستان او، محقق را از این بیماری مطلع کردند، بیماری‌های جسمی مانند کم‌شنوایی و ناشنوایی و خودداری از ادامه همکاری به دلیل طولانی‌بودن پرسش‌نامه. حجم نمونه ۲۳۱ نفر در نظر گرفته شد که ۳۱ نفر به دلیل ادامه‌نگردن همکاری و یا ناقص‌بودن پاسخ‌ها از پژوهش کنار گذاشته شدند. بنابراین گروه نمونه به ۲۰۰ نفر کاهش یافت.

برای انجام پژوهش حاضر از پرسش‌نامه‌های معنای زندگی، طرح‌واره یانگ و بهزیستی روان‌شناختی ریف استفاده شد.

پرسش‌نامه معنای زندگی

در پرسش‌نامه معنای زندگی استگر و همکاران برای دو عامل وجود معنا در زندگی و جست‌وجوی معنا در زندگی ۱۰ گویه وجود دارد که برای هر کدام از مقیاس‌ها ۵ سؤال در نظر گرفته شده است. بین دو عامل وجود و جست‌وجوی معنا در زندگی همبستگی منفی اندکی وجود داشت. استگر و همکاران اعتبار درونی را برای مقیاس‌های فرعی وجود ۸۶ درصد و جست‌وجوی ۷۸ درصد گزارش کرده‌اند. این پرسش‌نامه بر اساس مقیاس لیکرت ۷ درجه‌ای از ۱: کاملاً نادرست تا ۷: کاملاً درست نمره‌گذاری می‌شود. با توجه به درجه‌بندی پاسخ‌ها، نمره کل در این آزمون بین ۱۰ تا ۷۰ خواهد بود. مجموع نمره‌های سؤال‌های

۲، ۳، ۷، ۸ و ۱۰ میزان تلاش فرد برای یافتن معنا و مجموع نمره‌های سؤال‌های ۱، ۴، ۵، ۶ و ۹ میزان معنی‌داری زندگی فرد را مشخص می‌کند.

طبق پژوهش‌های استگر و همکاران (۲۰۰۶) اعتبار این مقیاس برای ارزیابی زندگی ۸۶ درصد، برای زیرمقیاس وجود معنا ۸۶ درصد و برای زیرمقیاس جست‌وجوی معنا ۸۷ درصد برآورد شده است. پایایی زیرمقیاس‌های وجود معنا و جست‌وجوی معنا به ترتیب ۷۰ درصد و ۷۳ درصد به دست آمد. اشتباه (۲۰۰۹) پایایی آزمون و بازآزمون این مقیاس را در ایران با دو هفته فاصله برای زیرمقیاس وجود معنا ۸۴ درصد و برای زیرمقیاس جست‌وجوی معنا ۷۴ درصد به دست آورد. آلفای کرونباخ برای زیرمقیاس جست‌وجوی معنا ۷۵ درصد و برای زیرمقیاس داشتن معنا ۷۸ درصد محاسبه شد. بنابراین به نظر می‌رسد این مقیاس همسانی درونی خوبی دارد [۱۲].

پرسش‌نامه طرح‌واره یانگ

پرسش‌نامه طرح‌واره یانگ شامل ۷۵ گویه است که یانگ (۱۹۹۸) آن را برای ارزیابی ۱۵ طرح‌واره ناسازگار اولیه ساخته است [۱۱]. این طرح‌واره‌ها عبارتند از: محرومیت هیجانی، طردشدگی، بی‌اعتمادی و بدرفتاری، انزوای اجتماعی، نقص و شرم، بی‌کفایتی و وابستگی، آسیب‌پذیری بیماری، خود تحول نیافته، اطلاعات، ایثار و فداکاری، بازدارنده هیجانی، معیارهای سخت‌گیرانه، استحقاق، خودکنترلی ناکافی و شکست. هر پرسش‌نامه بر اساس مقیاس شش درجه‌ای نمره‌گذاری می‌شود و هر پنج پرسش یک طرح‌واره را می‌سازد. چنانچه میانگین هر خرده‌مقیاس بیشتر از ۲ باشد آن طرح‌واره ناکارآمد است.

در محاسبه پایایی با استفاده از روش بازآزمایی، ضرایب همبستگی برای خرده‌مقیاس‌ها در دامنه ۶۰ درصد تا ۸۵ درصد به دست آمد. پایایی آزمون از طریق همسانی درونی در دامنه ۷۱ درصد تا ۹۰ درصد همسانی بالایی دارد. برای بررسی روایی پرسش‌نامه از روایی ملاک و سازه استفاده شد که طی آن مطابقت زیادی بین ساختار نظری خرده‌مقیاس‌ها و نتایج عملی روایی پرسش‌نامه مشاهده شد [۱۳].

پرسش‌نامه بهزیستی روان‌شناختی ریف

در دهه اخیر گرایش به بررسی جنبه‌های مثبت سلامت افزایش یافته است. در این پژوهش از پرسش‌نامه بهزیستی روان‌شناختی ریف^{۱۱} استفاده شده است. این پرسش‌نامه را ریف با ۱۸ گزینه تهیه کرده است و شش خرده‌آزمون دارد. این پرسش‌نامه از آزمودنی می‌خواهد که قضاوت درباره خودش را روی یکی از گزینه‌ها (از ۱ تا ۶: کاملاً مخالف تا حدودی

11. Ryff scale of psychological well-being

جدول ۱. ماتریس همبستگی بین خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و خرده‌مقیاس‌های معنای زندگی

	۱۷	۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
۱. محرومیت هیجانی																	۱	
۲. رهاندگی																۰.۳۶۶**	۱	
۳. بی‌اعتدالی															۰.۱۲۳۹**	۰.۳۷۵**	۱	
۴. نگرانی اجتماعی														۰.۱۳۳۳**	۰.۳۳۳**	۰.۳۷۵**	۱	
۵. نقص و شرم											۱	۰.۵۵۴**	۰.۱۶۰**	۰.۳۶۳**	۰.۴۸۸**	۰.۳۶۳**	۱	
۶. اضطراب											۰.۱۲۳۳**	۰.۲۰۰**	۰.۳۶۱**	۰.۱۵۶**	۰.۲۰۶**	۰.۲۰۶**	۱	
۷. بی‌بستگی											۱	۰.۱۰۸*	۰.۳۶۵**	۰.۱۲۱*	۰.۳۵۲**	۰.۱۱۱*	۱	
۸. گرفتار											۱	۰.۲۷۲**	۰.۳۷۷**	۰.۳۴۹**	۰.۳۵۶**	۰.۱۱۸*	۱	
۹. نلذات											۰.۲۶۹**	۰.۴۵۸**	۰.۱۵۵**	۰.۲۶۰**	۰.۲۶۹**	۰.۳۶۳**	۰.۳۵۵**	۱
۱۰. ایثار											۱	۰.۳۱۶**	۰.۱۰۲*	۰.۱۰۲*	۰.۲۱۶**	۰.۱۰۵*	۰.۱۰۲*	۱
۱۱. بازاری معنایی											۱	۰.۳۶۷**	۰.۱۰۴*	۰.۱۰۴*	۰.۳۶۷**	۰.۳۶۷**	۰.۳۶۷**	۱
۱۲. معیارهای سخت‌گیرانه											۱	۰.۳۵۱**	۰.۱۰۶*	۰.۱۰۶*	۰.۳۵۱**	۰.۳۵۱**	۰.۳۵۱**	۱
۱۳. خستگی داری											۱	۰.۳۶۳**	۰.۱۰۴*	۰.۱۰۴*	۰.۳۶۳**	۰.۳۶۳**	۰.۳۶۳**	۱
۱۴. آسیب پذیری											۱	۰.۳۶۳**	۰.۱۰۴*	۰.۱۰۴*	۰.۳۶۳**	۰.۳۶۳**	۰.۳۶۳**	۱
۱۵. شکست											۱	۰.۳۶۳**	۰.۱۰۴*	۰.۱۰۴*	۰.۳۶۳**	۰.۳۶۳**	۰.۳۶۳**	۱
۱۶. جستجوی معنا											۱	۰.۳۶۳**	۰.۱۰۴*	۰.۱۰۴*	۰.۳۶۳**	۰.۳۶۳**	۰.۳۶۳**	۱
۱۷. وجود معنا											۱	۰.۳۶۳**	۰.۱۰۴*	۰.۱۰۴*	۰.۳۶۳**	۰.۳۶۳**	۰.۳۶۳**	۱

سالمند

* $P < 0.05$, ** $P < 0.01$

[۱۴]. با توجه به کم‌بودن تعداد سؤال‌ها در این پرسش‌نامه که ۱۸ سؤال است و مفاهیم قابل درک این ابزار و همچنین با توجه به هنجاریابی آن در ایران، محقق برای سنجش بهزیستی روان‌شناختی سالمندان از این ابزار استفاده کرد. در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ بهزیستی روان‌شناختی ۵۰ درصد گزارش شد. داده‌های جمع‌آوری‌شده با استفاده از نسخه ۱۸ نرم‌افزار SPSS تحلیل رگرسیون چندگانه هم‌زمان و ضریب همبستگی پیرسون تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها

بر اساس سؤال‌های پژوهش، ماتریس همبستگی بین خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و معنای زندگی (جدول شماره ۱) نشان داد بین طرح‌واره بی‌اعتمادی، استحقاق، وابستگی، ایثار و معیارهای سخت‌گیرانه با جست‌وجوی معنا همبستگی مثبت و معنی‌دار و با شکست همبستگی منفی معنی‌داری وجود دارد. بین طرح‌واره استحقاق، ایثار و معیارهای سخت‌گیرانه با وجود معنا همبستگی مثبت و معنی‌دار و با شکست همبستگی منفی معنی‌داری وجود دارد ($P < 0.001$) و ($P < 0.005$).

به منظور بررسی این موضوع که آیا طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه جست‌وجوی معنا را پیش‌بینی می‌کند، از آزمون رگرسیون خطی هم‌زمان^{۱۲} استفاده شد. بر اساس نتایج جدول شماره ۲، مقدار $F = 5.21$ و $P < 0.01$ نشان می‌دهد متغیرهای پیش‌بین قدرت تبیین نسبتاً خوبی دارند و قادرند ۳۷ درصد از تغییرات واریانس جست‌وجوی معنا را توضیح دهند.

مخالف، خیلی کم مخالف، خیلی کم موافق، تا حدودی موافق و کاملاً موافق) مشخص کند. نمره بیشتر نشانه بهزیستی روان‌شناختی بهتر است. عبارات ۳، ۵، ۹، ۱۰، ۱۳، ۱۶ و ۱۷ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. ویژگی‌های روان‌سنجی این پرسش‌نامه نشان می‌دهد روایی و اعتبار مقیاس‌های بهزیستی روان‌شناختی در پژوهش‌های متعددی گزارش شده است. ضریب همسانی درونی زیرمقیاس‌های فرم کوتاه مقیاس‌های بهزیستی روان‌شناختی و همچنین ضریب همسانی درونی کل آزمون حدود ۵۰ درصد گزارش شده است.

ریف به منظور هنجاریابی، مقیاس‌های بهزیستی این پرسش‌نامه را بدین شرح گزارش کرده است: خودمختاری: ۷۶ درصد تسلط بر محیط: ۹۰ درصد رشد فردی: ۸۷ درصد ارتباط مثبت با دیگران: ۹۱ درصد زندگی هدفمند: ۹۰ درصد و پذیرش خود: ۹۳ درصد. شواهد مربوط به اعتبار همگرایی آزمون حاکی از آن است که شش عامل بهزیستی روان‌شناختی با رضایت از زندگی، عزت نفس و اخلاقیات رابطه مثبت و با افسردگی، شانس و منبع کنترل بیرونی رابطه منفی دارند. بیانی و همکاران (۲۰۰۸) به منظور هنجاریابی مقیاس‌های بهزیستی در ایران، ضریب پایایی به روش بازآزمایی را ۸۲ درصد و خرده‌مقیاس‌های پذیرش خود، رابطه مثبت با دیگران، خودمختاری، زندگی هدفمند، رشد شخصی و تسلط بر محیط را به ترتیب ۷۱ درصد، ۷۷ درصد، ۷۸ درصد، ۷۰ درصد، ۷۷ درصد و ۷۸ درصد به دست آوردند که از نظر آماری معنی‌دار بوده و برای استفاده در ایران مورد انطباق گزارش شده است.

دایرنودک (۲۰۰۵) همسانی درونی خرده‌مقیاس‌ها را مناسب و آلفای کرونباخ آن‌ها را بین ۷۷ درصد تا ۹۰ درصد یافته است.

12. Enter liner regressin

جدول ۲. معنی‌داری مدل رگرسیون برای جست‌وجوی معنا بر اساس خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های شناختی

منابع تغییر	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	معنی‌داری
رگرسیون	۲۱۵۷/۲۹۴	۱۵	۱۳۲/۸۲۰	۵/۲۱۴	۰/۰۰۱
باقی‌مانده	۴۶۴۰/۷۰۶	۱۳۲	۳۷/۵۸۱		
جمع	۵۷۹۸/۰۰	۱۳۷			

سالنامه

به منظور بررسی این موضوع که آیا طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، وجود معنا در زندگی را پیش‌بینی می‌کند از آزمون رگرسیون خطی هم‌زمان استفاده شد. بر اساس نتایج جدول شماره ۴، مقدار $F=۳/۲۲$ و $P<۰/۰۱$ نشان می‌دهد متغیرهای پیش‌بین قدرت تبیینی نسبتاً خوبی دارند و قادرند ۲۷ درصد از میزان تغییرات و واریانس وجود معنا در سالمندان را توضیح دهند.

در جدول شماره ۵ وجود معنا توسط خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه پیش‌بینی شده است. بر اساس نتایج جدول شماره ۵، از بین خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، معیارهای سخت‌گیرانه در پیش‌بینی وجود معنا در زندگی

در جدول شماره ۳، نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی جست‌وجوی معنا در زندگی از طریق مؤلفه‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ارائه شده است. بر اساس نتایج جدول شماره ۳، از بین خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، معیارهای سخت‌گیرانه در پیش‌بینی جست‌وجوی معنا در زندگی معنی‌دار بوده و بقیه متغیرها در معادله رگرسیون معنی‌دار نبوده‌اند. ضریب بتای ۰/۴۲۷ طرح‌واره معیارهای سخت‌گیرانه نشان می‌دهد تغییر انحراف استاندارد در متغیر معیارهای سخت‌گیرانه باعث افزایش ۰/۴۲۷ انحراف استاندارد در جست‌وجوی معنا می‌شود.

جدول ۳. ضرایب رگرسیون خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در کل نمونه برای پیش‌بینی جست‌وجوی معنا

متغیر	ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد نشده	ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد شده	ε	سطح معنی‌داری
مقدار ثابت	۲۱/۶۱۳	-	۱۱/۸۹۳	۰/۰۰۱
محرومیت هیجانی	-۰/۰۵۷	-۰/۰۷۴	-۰/۸۰۷	۰/۴۲۱
رهاشدگی	-۰/۰۸۲	۰/۱۱۳	۱/۳۹	۰/۱۶۵
بی‌اختتامی و بندرفتاری	۰/۱۰۰	-۰/۱۳۴	۱/۷۲	۰/۰۸۷
انزوای اجتماعی/ بیگانگی	۰/۰۱۷	۰/۰۱۹	۰/۱۹۰	۰/۸۹۳
نقص و شرم	-۰/۰۹۷	-۰/۱۱۰	-۰/۹۳۲	۰/۳۶۸
استحقاق	-۰/۰۰۳	-۰/۰۰۳	-۰/۰۳۶	۰/۹۷۶
وابستگی و بی‌کفایتی	-۰/۰۷۱	-۰/۱۰۵	-۱/۰۹۴	۰/۲۷۶
گرفتاری	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۱۳	۰/۹۹۰
اطاعت	۰/۰۶۶	۰/۰۷۲	۰/۶۴۶	۰/۵۲۰
ایثار	۰/۰۷۳	۰/۰۷۹	۰/۸۷۵	۰/۲۸۲
بازداری هیجانی	۰/۰۱۱	۰/۰۱۲	۰/۱۱۴	۰/۹۰۹
معیارهای سخت‌گیرانه	۰/۴۲۷	۰/۴۲۷	۲/۹۵۶	۰/۰۰۱
خویش‌ناری	۰/۰۱۳	۰/۰۲۰	۰/۲۲۵	۰/۸۲۲
آسیب‌پذیری در برابر ضرر و بیماری	-۰/۰۸۹	-۰/۱۰۹	-۱/۰۳۶	۰/۳۰۲
شکست	-۰/۱۴۶	-۰/۱۸۷	-۱/۵۴۸	۰/۱۲۴

سالنامه

جدول ۴. معنی‌داری مدل رگرسیون برای وجود معنا در زندگی بر اساس خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره ناسازگار اولیه

منابع تغییر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	معنی‌داری
رگرسیون	۶۸۵/۸۹	۱۵	۴۵/۷۲۰	۲/۲۲۵	۰/۰۰۱
باقی‌مانده	۱۸۱۴/۸۶	۱۲۸	۱۴/۱۷۹		
جمع	۲۵۰۰/۶۶	۱۴۳			

سالمند

در جدول شماره ۶ مشاهده می‌شود بین پذیرش خود و طرح‌واره رهاشدگی و انزوای اجتماعی، بین روابط مثبت با دیگران و طرح‌واره محرومیت هیجانی، رهاشدگی، نقص و شرم، اطاعت، بین خودمختاری و استحقاق، اظهار، معیارهای سخت‌گیرانه، بین تسلط بر محیط و محرومیت هیجانی، رهاشدگی، استحقاق، اظهار، معیارهای سخت‌گیرانه، بین تسلط بر محیط و محرومیت هیجانی، رهاشدگی، استحقاق، اظهار، معیارهای سخت‌گیرانه، بین زندگی هدفمند و استحقاق، معیارهای سخت‌گیرانه و بین رشد فردی و رهاشدگی، بی‌اعتمادی، استحقاق، گرفتار، اظهار، بازداری

معنی‌دار بوده و بقیه متغیرها در معادله رگرسیون معنی‌دار نبودند. ضریب بتای ۰/۴۹۶ طرح‌واره معیارهای سخت‌گیرانه نشان می‌دهد تغییر انحراف استاندارد در متغیر معیارهای سخت‌گیرانه باعث افزایش ۰/۴۹۶ انحراف استاندارد در وجود معنا در زندگی می‌شود.

برای بررسی قدرت پیش‌بینی بهزیستی روان‌شناختی توسط طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، ابتدا ماتریس همبستگی بین مؤلفه‌ها برقرار شد تا همبستگی بین مؤلفه‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و مؤلفه‌های بهزیستی روان‌شناختی مشخص شود. همان‌طور که

جدول ۵. جدول ضرایب رگرسیون خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در کل نمونه برای پیش‌بینی وجود معنا در زندگی

متغیر	ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد نشده	ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد شده	t	سطح معنی‌داری
مقدار ثابت	۲۲/۰۲۵	-	۱۶/۶۷۷	۰/۰۰۱
محرومیت هیجانی	-۰/۰۶۹	-۰/۱۲۶	-۱/۲۵۹	۰/۱۷۷
رهاشدگی	-۰/۰۱۰	-۰/۰۲۱	-۰/۲۳۲	۰/۸۰۹
بی‌اعتمادی و بدرفتاری	۰/۰۲۷	۰/۰۵۹	۰/۶۳۳	۰/۵۲۱
انزوای اجتماعی/ بیگانگی	-۰/۰۴۰	-۰/۰۶۹	-۰/۶۳۳	۰/۵۲۸
نقص و شرم	-۰/۰۱۲	-۰/۰۲۱	-۰/۱۶۷	۰/۸۶۸
استحقاق	-۰/۰۴۰	-۰/۰۷۵	-۰/۶۲۷	۰/۵۳۲
وابستگی و بی‌کفایتی	۰/۰۰۶	۰/۰۱۴	۰/۱۳۱	۰/۸۹۶
گرفتاری	۰/۰۵۹	۰/۱۱۸	۱/۲۵۹	۰/۲۱۰
اطاعت	۰/۰۸۹	۰/۱۳۷	۱/۲۱۸	۰/۲۲۵
اظهار	-۰/۰۱۶	-۰/۰۲۶	-۰/۳۷۱	۰/۷۸۷
بازداری هیجانی	-۰/۰۰۳	-۰/۰۰۴	-۰/۰۳۷	۰/۹۷۰
معیارهای سخت‌گیرانه	۰/۲۶۷	۰/۴۹۶	۲/۱۶۹	۰/۰۰۱
خویشتن‌طوری	-۰/۰۲۵	-۰/۰۵۷	-۰/۵۹۷	۰/۵۵۲
آسیب‌پذیری در برابر ضرر و بیماری	-۰/۰۴۱	-۰/۰۷۶	-۰/۶۵۶	۰/۵۱۳
شکست	-۰/۰۶۰	-۰/۱۱۶	-۰/۸۸۷	۰/۳۷۷

سالمند

جدول ۶. همبستگی بین خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و خرده‌مقیاس‌های بهزیستی روان‌شناختی

	۲۱	۲۰	۱۹	۱۸	۱۷	۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
۱. عزیمت جهانی																						
۲. آرمندگی																					۰.۲۶۶**	
۳. آبی اعتمادی																					۰.۲۲۹**	۰.۳۷۵**
۴. انزوای اجتماعی																					۰.۲۳۳**	۰.۳۷۵**
۵. شفق و شرم																					۰.۲۳۳**	۰.۴۰۳**
۶. فرسودگی																					۰.۲۳۳**	۰.۲۳۳**
۷. اولیگی																					۰.۲۳۳**	۰.۳۳۳**
۸. گرفتار																					۰.۲۳۳**	۰.۳۳۳**
۹. اطاعت																					۰.۲۳۳**	۰.۳۳۳**
۱۰. انبساط																					۰.۲۳۳**	۰.۳۳۳**
۱۱. بازسازی جهانی																					۰.۲۳۳**	۰.۳۳۳**
۱۲. معیارهای سخت‌گیرانه																					۰.۲۳۳**	۰.۳۳۳**
۱۳. خشن‌ناری																					۰.۲۳۳**	۰.۳۳۳**
۱۴. آسیب پذیری																					۰.۲۳۳**	۰.۳۳۳**
۱۵. شکست																					۰.۲۳۳**	۰.۳۳۳**
۱۶. پذیرش خود																					۰.۲۳۳**	۰.۳۳۳**
۱۷. روابط مثبت با دیگران																					۰.۲۳۳**	۰.۳۳۳**
۱۸. خودمختاری																					۰.۲۳۳**	۰.۳۳۳**
۱۹. تسلط بر محیط																					۰.۲۳۳**	۰.۳۳۳**
۲۰. زندگی هدفمند																					۰.۲۳۳**	۰.۳۳۳**
۲۱. ارزشند فردی																					۰.۲۳۳**	۰.۳۳۳**

سالمند

* $P < 0.05$ ، ** $P < 0.01$

روابط مثبت با دیگران را پیش‌بینی می‌کنند از آزمون رگرسیون خطی هم‌زمان استفاده شد (جدول شماره ۹). بر اساس نتایج جدول شماره ۹ مقدار $P < 0.01$ و $F = 2/689$ نشان می‌دهد متغیرهای پیش‌بین قدرت تبیینی نسبتاً خوبی دارند و قادرند ۲۴ درصد از میزان تغییرات و وارپانس روابط مثبت سالمندان با دیگران را توضیح دهند.

در جدول شماره ۱۰ پیش‌بینی روابط مثبت با دیگران توسط مؤلفه‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ارائه شده است. بر اساس نتایج جدول شماره ۱۰، از بین خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، محرومیت هیجانی در پیش‌بینی روابط مثبت با دیگران معنی‌دار بوده و بقیه متغیرها در معادله رگرسیون معنی‌دار نبوده‌اند.

به منظور بررسی این موضوع که آیا طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، خودمختاری را پیش‌بینی می‌کنند از آزمون رگرسیون خطی هم‌زمان استفاده شد. بر اساس نتایج جدول شماره ۱۱

هیجانی معیارهای سخت‌گیرانه همبستگی وجود دارد.

به منظور بررسی این موضوع که آیا طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه پذیرش خود را پیش‌بینی می‌کنند از آزمون رگرسیون خطی هم‌زمان استفاده شد (جدول شماره ۷). بر اساس نتایج جدول شماره ۷، مقدار $P < 0.01$ و $F = 2/223$ نشان می‌دهد متغیرهای پیش‌بین قدرت تبیینی نسبتاً خوبی دارند و قادرند ۲۷ درصد از میزان تغییرات و وارپانس پذیرش سالمندان را توضیح دهند.

در جدول شماره ۸ نتایج پیش‌بینی پذیرش خود توسط خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در کل نمونه ارائه شده است. بر اساس نتایج جدول شماره ۸، از بین خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، معیارهای انزوای اجتماعی و بیگانگی، اطاعت و شکست در پیش‌بینی پذیرش خود در زندگی معنی‌دار بوده و بقیه متغیرها در معادله رگرسیون معنی‌دار نبوده‌اند.

به منظور بررسی این موضوع که آیا طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه

جدول ۷. معنی‌داری مدل رگرسیون برای پذیرش خود بر اساس خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره ناسازگار اولیه

منابع تغییر	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	معنی‌داری
رگرسیون	۲۱۱/۹۲۴	۱۵	۱۴/۱۳۰	۲۲/۲۲۸	۰/۰۰۱
باقی‌مانده	۵۷۱/۶۴۸	۱۴۱	۴/۰۶۳		
جمع	۷۸۳/۵۹۲	۱۵۶			

سالمند

جدول ۸. جدول ضرایب رگرسیون خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در کل نمونه، برای پیش‌بینی پذیرش خود

متغیر	ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد نشده	ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد شده	±	سطح معنی‌داری
مقلد ثابت	۱۱/۹۸۱	-	۱۶/۵۷۱	۰/۰۰۱
محرومیت هیجانی	۰/۰۳۰	۰/۱۰۵	۱/۰۶۸	۰/۲۸۸
رهاندگی	۰/۰۳۵	۰/۱۳۳	۱/۵۰۹	۰/۱۳۳
بی‌احتیادی و بدرفتاری	-۰/۰۵۱	-۰/۲۰۰	-۲/۲۰۹	۰/۰۲۹
انزوای اجتماعی / بیگانگی	-۰/۱۱۴	-۰/۳۵۵	-۳/۲۸۸	۰/۰۰۱
نقص و شرم	۰/۰۷۴	۰/۲۷۷	۱/۸۰۰	۰/۰۷۴
استحقاق	۰/۰۶۷	۰/۲۲۵	۰/۸۹۰	۰/۰۶۱
وابستگی و بی‌کفایتی	-۰/۰۱۷	-۰/۰۶۹	-۰/۶۳۳	۰/۵۰۸
گرفتاری	۰/۰۳۹	۰/۱۷۸	۱/۹۰۵	۰/۰۵۹
اطاعت	۰/۱۱۱	۰/۳۳۳	۲/۷۵۷	۰/۰۰۷
ایثار	۰/۰۰۳	۰/۰۱۰	۰/۰۹۸	۰/۹۳۳
بازداری هیجانی	۰/۰۲۷	۰/۰۸۲	۰/۷۳۰	۰/۳۶۶
معیارهای سخت‌گیرانه	-۰/۰۵۸	-۰/۱۹۷	-۱/۶۴۰	۰/۱۰۳
خوب‌بین‌ناری	-۰/۰۵۹	-۰/۲۳۱	-۲/۵۵۵	۰/۰۱۲
آسیب‌پذیری در برابر شرم و بیماری	۰/۰۰۴	۰/۰۱۵	۰/۱۳۱	۰/۸۹۶
شکست	-۰/۱۰۳	-۰/۳۶۱	-۲/۷۵۷	۰/۰۰۷

سالنامه

توسط طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، از آزمون رگرسیون خطی همزمان استفاده شد (جدول شماره ۱۳). بر اساس نتایج جدول شماره ۱۳، مقدار $P < ۰/۰۱$ و $F = ۲/۱۷۸$ نشان می‌دهد متغیرهای پیش‌بین از قدرت تبیین نسبتاً خوبی برخوردارند و قادر به پیش‌بینی تغییرات و واریانس تسلط بر محیط هستند.

جدول شماره ۱۴ بیانگر نتایج پیش‌بینی تسلط بر محیط توسط خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه است. بر اساس نتایج جدول شماره ۱۴، از بین خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه فقط ایثار قادر به پیش‌بینی تسلط بر محیط بوده است.

مقدار $F = ۱/۱۵۹$ و $P < ۰/۰۱$ نشان می‌دهد متغیرهای پیش‌بین از قدرت تبیین برخوردار نیستند و قادر به پیش‌بینی تغییرات واریانس و تغییرات خودمختاری نیستند.

جدول شماره ۱۲ نتیجه پیش‌بینی خودمختاری توسط خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه را ارائه می‌کند. بر اساس نتایج جدول شماره ۱۲، هیچ‌کدام از خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در پیش‌بینی خودمختاری معنی‌دار نبوده است.

به منظور بررسی قدرت پیش‌بینی‌کنندگی تسلط بر محیط

جدول ۹. معنی‌داری مدل رگرسیون برای روابط مثبت با دیگران بر اساس خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره ناسازگار اولیه

منابع تغییر	مجموع مجنورات	درجه آزادی	میانگین مجنورات	F	معنی‌داری
رگرسیون	۳۶۰/۶۳۳	۱۵	۲۳/۰۳۳	۲/۶۸۹	۰/۰۰۱
باقی‌مانده	۱۱۳۴/۳۵۶	۱۲۸	۸/۹۴۰		
جمع	۱۵۰۵/۰۰۰	۱۴۳			

سالنامه

جدول ۱۰. جدول ضرایب رگرسیون خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در کل نمونه برای پیش‌بینی روابط مثبت با دیگران

متغیر	ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد نشده	ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد شده	t	سطح معنی‌داری
مقدار ثابت	۸/۵۳۹	-	۸/۱۸۴	۰/۰۰۱
محروریت هیجانی	۰/۱۱۰	۰/۳۷۸	۲/۷۳۰	۰/۰۰۷
رهاشدگی	۰/۰۵۵	۰/۱۳۸	۱/۶۲۸	۰/۱۰۶
بی‌اعتمادی و بد رفتاری	-۰/۰۱۶	-۰/۰۴۶	-۰/۳۹۰	۰/۶۲۵
انزوای اجتماعی/ بیگانگی	۰/۰۰۵	۰/۰۱۱	۰/۰۹۷	۰/۹۳۳
نقص و شرم	۰/۰۸۵	۰/۱۸۸	۱/۳۳۲	۰/۱۵۳
استحقاق	۰/۰۳۳	۰/۰۸۲	۰/۶۶۵	۰/۵۰۷
وابستگی و بی‌کفایتی	۰/۰۳۰	۰/۰۸۸	۰/۸۱۹	۰/۴۱۳
گرگنتاری	-۰/۰۶۴	-۰/۱۶۵	-۱/۷۰۳	۰/۰۹۱
اطاعت	۰/۰۸۷	۰/۱۸۶	۱/۳۸۵	۰/۱۴۰
ایثار	۰/۰۴۹	۰/۱۰۳	۱/۰۲۹	۰/۳۰۵
بازنداری هیجانی	۰/۰۳۳	۰/۰۷۲	۰/۶۲۴	۰/۵۳۳
معیارهای سخت‌گیرانه	-۰/۱۰۵	-۰/۲۵۲	-۲/۰۹۵	۰/۰۲۸
خویشتن‌داری	-۰/۰۳۰	-۰/۰۸۸	-۰/۸۸۵	۰/۳۷۸
اسپیندوری در برابر ضرر و بیماری	-۰/۰۲۶	-۰/۰۶۳	-۰/۵۳۱	۰/۵۹۶
شکست	-۰/۱۲۳	-۰/۳۰۶	-۲/۳۲۱	۰/۰۲۸

سالمند

به منظور بررسی این موضوع که آیا طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه رشد فردی را پیش‌بینی می‌کند از آزمون رگرسیون خطی هم‌زمان استفاده شد. بر اساس نتایج جدول شماره ۱۷، مقدار $F=۲/۵۸۲$ و $P<۰/۰۱$ نشان می‌دهد متغیرهای پیش‌بین از قدرت تبیین نسبتاً خوبی برخوردارند و قادر به پیش‌بینی تغییرات و واریانس رشد فردی هستند.

بر اساس نتایج جدول شماره ۱۸، از بین خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، هیچ‌کدام قادر به پیش‌بینی رشد فردی نیستند.

به منظور بررسی این موضوع که آیا طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه زندگی هدفمند را پیش‌بینی می‌کند از آزمون رگرسیون خطی هم‌زمان استفاده شد (جدول شماره ۱۵). بر اساس نتایج جدول شماره ۱۵، مقدار $F=۲/۰۱۲$ و $P<۰/۰۱$ نشان می‌دهد متغیرهای پیش‌بین از قدرت تبیین خوبی برخوردار نیستند و قادر به پیش‌بینی تغییرات و واریانس زندگی هدفمند نیستند.

بر اساس نتایج جدول شماره ۱۶، از بین خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، هیچ‌کدام قادر به پیش‌بینی زندگی هدفمند نیستند.

جدول ۱۱. معنی‌داری مدل رگرسیون برای خودمختاری بر اساس خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره ناسازگار اولیه

منابع تغییر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	معنی‌داری
رگرسیون	۳۳۵/۰۹۲	۱۵	۱۶/۳۳۹	۱/۱۸۹	۰/۳۱۲
باقی‌مانده	۱۸۶۰/۹۳۹	۱۳۲	۱۴/۰۹۸		
جمع	۲۱۰۶/۰۲۰	۱۴۷			

سالمند

جدول ۱۲. جدول ضرایب رگرسیون خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در کل نمونه، برای پیش‌بینی خود مختاری

متغیر	ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد نشده	ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد شده	t	سطح معنی‌داری
مقدار ثابت	۱۰/۶۱۶	-	۸/۱۷۱	۰/۰۰۱
محرومیت هیجانی	۰/۰۲۹	۰/۰۶۲	۰/۵۷۱	۰/۵۶۹
رهاشدگی	۰/۰۱۷	۰/۰۳۰	۰/۳۱۳	۰/۶۸۰
بی‌اعتمادی و بد رفتاری	۰/۰۲۳	۰/۰۵۸	۰/۵۸۷	۰/۵۵۸
انزوای اجتماعی/ بیگانگی	۰/۰۱۳	۰/۰۲۶	۰/۲۱۹	۰/۸۲۷
نقص و شرم	۰/۰۶۰	۰/۱۱۳	۰/۸۱۷	۰/۴۱۵
استحقاق	۰/۰۲۵	۰/۰۵۲	۰/۳۰۰	۰/۶۹۰
وابستگی و بی‌کفایتی	۰/۰۲۱	۰/۰۵۲	۰/۳۵۳	۰/۶۵۲
گرفتاری	۰/۰۸۳	۰/۱۸۴	۱/۲۹۵	۰/۰۷۵
اطاعت	۰/۰۳۷	۰/۰۶۸	۰/۵۱۵	۰/۶۰۷
ایثار	۰/۰۶۴	۰/۱۱۶	۱/۰۸	۰/۳۲۹
بازداری هیجانی	۰/۰۶۶	۰/۱۲۲	۰/۸۸۹	۰/۳۳۲
معیارهای سخت‌گیرانه	۰/۱۰۲	۰/۲۰۷	۱/۶۱۹	۰/۱۰۸
خوب‌بین‌داری	۰/۰۲۱	۰/۰۵۳	۰/۵۱۳	۰/۶۰۹
آسیب‌پذیری در برابر ضرر و بیماری	۰/۱۱۰	۰/۲۲۳	۱/۷۸۸	۰/۰۷۶
شکست	۰/۰۸۲	۰/۱۷۴	۱/۳۱۶	۰/۲۲۶

سالنامه

بحث

تحقیقات نشان می‌دهد احساس کنترل و معنا تأثیر مستقیمی بر بهزیستی فرد دارد [۱۵، ۱۷]. مطالعاتی که بهرامی و بهرام‌زاده (۲۰۱۱)، فرانسس و همکاران (۲۰۰۱) و کلفتارس و پسارا (۲۰۱۵) انجام دادند نشان داد جست‌وجوی معنا عامل مهمی در امیدواری و احساس کنترل در زندگی است.

تحقیقات پیشین نشان می‌دهند طرح‌واره‌ها تداوم‌بخش و پابندند [۱۹-۱۶]. بنابراین سالمندانی که دارای طرح‌واره‌معیارهای سخت‌گیرانه هستند، با توجه به اینکه در دوران سالمندی فعالیت آن‌ها کاهش یافته و محدودیت‌های موجود در این دوران عامل

نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با جست‌وجوی معنا و وجود معنا در زندگی همبستگی دارند و از بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه فقط معیارهای سخت‌گیرانه قادر به پیش‌بینی وجود معنا و جست‌وجوی معنا هستند هر چند در این رابطه پژوهش‌های مستقیمی یافت نشد. پژوهش‌های فراوانی وجود دارند که نشان می‌دهند معنا و امید در زندگی می‌تواند از عوامل مهم رشد و دستیابی به زندگی بهتر باشد.

جدول ۱۳. معنی‌داری مدل رگرسیون برای تسلط بر محیط بر اساس خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه

منابع تغییر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	معنی‌داری
رگرسیون	۳۳۶/۹۰	۱۵	۱۵/۹۹۷	۲/۱۷۸	۰/۰۰۰
باقی‌مانده	۹۳۲/۸۳۱	۱۳۰	۷/۲۵۲		
جمع	۱۱۶۹/۷۸۱	۱۴۵			

سالنامه

جدول ۱۴. جدول ضرایب رگرسیون خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در کل نمونه برای پیش‌بینی تسلط بر محیط

متغیر	ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد نشده	ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد شده	t	سطح معنی‌داری
مقننر ثابت	۹/۵۳۱	-	۱۰/۱۰۴	۰/۰۰۱
محرومیت هیجانی	۰/۰۴۰	۰/۱۱۵	۱/۱۱۱	۰/۲۶۹
رهانشدگی	۰/۰۶۳	۰/۱۹۲	۲/۰۳۸	۰/۰۳۳
بی‌اعتمادی و بد رفتاری	-۰/۰۰۱	-۰/۰۰۴	-۰/۰۳۳	۰/۹۶۶
انزوای اجتماعی/ بیگانگی	۰/۰۰۳	۰/۰۰۹	۰/۰۷۵	۰/۹۴۰
نقص و شرم	-۰/۰۱۸	-۰/۰۴۵	-۰/۳۴۰	۰/۸۳۴
استحقاق	-۰/۰۱۲	-۰/۰۲۳	-۰/۲۶۱	۰/۸۹۵
وابستگی و بی‌کفایتی	-۰/۰۱۳	-۰/۰۳۷	-۰/۳۳۳	۰/۱۶۶۵
گرفتاری	۰/۰۳۰	۰/۰۸۷	۰/۸۹۳	۰/۳۷۳
اطاعت	۰/۰۳۱	۰/۰۷۴	۰/۵۹۱	۰/۵۵۶
ایثار	۰/۱۲۸	۰/۳۰۲	۲/۹۶۹	۰/۰۰۴
بازناری هیجانی	-۰/۰۵۷	-۰/۱۳۰	-۱/۱۸۶	۰/۲۳۸
معیارهای سخت‌گیرانه	۰/۰۲۷	۰/۱۰۱	۰/۸۰۳	۰/۳۲۴
خویشتن‌داری	۰/۰۰۷	۰/۰۲۳	۰/۲۲۷	۰/۸۲۱
آسیب‌پذیری در برابر ضرر و بیماری	-۰/۰۱۰	-۰/۰۲۸	-۰/۲۲۶	۰/۸۲۳
شکست	-۰/۰۷۰	-۰/۱۹۸	-۱/۳۳۳	۰/۱۵۳

سالمند

که آن‌ها حتی در دوران سالمندی نیز محدودیت‌ها را مانند گذشته چالش‌های زندگی می‌دانند. بنا بر نتیجه پژوهش جوس و همکاران (۲۰۱۵) گرچه طرح‌واره‌ها باثباتند، اما با یادگیری می‌توان آن‌ها را کنترل کرد [۲۱]. به نظر می‌رسد سالمندی دوران مناسبی برای این امر باشد؛ تلاش و تکاپوی درونی که جایگزین مناسبی برای تلاش بیرونی در سالمندی است موجب وجود معنا و جستجوی معنا برای پیشرفت و اعتلای فرد می‌شود و او را بنا به عادت همیشگی، امیدوار و مسئول نگه می‌دارد. به این ترتیب به نظر می‌رسد می‌توان طرح‌واره معیارهای سخت‌گیرانه را عامل پیش‌بینی‌کننده جستجوی معنا در سالمندی دانست.

همچنین بر اساس سؤال پژوهش مبنی بر بررسی رابطه

بازدارنده‌های برای رشد و پیشرفت بیرونی آن‌هاست، مسؤلیت و تلاش برای بی‌عیب و نقص بودن را درونی کرده‌اند و بنا به عادت برای رشد و تکامل درونی تلاش می‌کنند. این افراد با تلاش مداوم برای معنایابی، بر ضعف‌ها و محدودیت‌های دوران سالمندی چیره می‌شوند و خود را مانند گذشته موفق و توانا می‌دانند.

پژوهش‌پیدان‌پان و بهرام‌زاده (۲۰۱۱) بیان می‌کند تغییرات ناشی از پدیده پیری عامل مهمی در انزوا و افسردگی سالمندان است [۲۰]. به نظر می‌رسد بی‌هدفی و نامیدی و بی‌مسئولیتی از عواملی هستند که در زندگی افرادی با طرح‌واره معیارهای سخت‌گیرانه جایی ندارند. در نتیجه می‌توان جستجوی معنا را در سالمندانی با طرح‌واره سخت‌گیرانه این‌گونه تفسیر کرد

جدول ۱۵. معنی‌داری مدل رگرسیون برای زندگی هنرمند بر اساس خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه

منابع تغییر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	معنی‌داری
رگرسیون	۲۸۵۷۲۲	۱۵	۱۹۰۴۹	۲/۰۱۲	۰/۰۱۹
باقی‌مانده	۱۳۱۲/۱۹۵	۱۲۸	۹/۴۷۰		
جمع	۱۳۹۷/۹۲۸	۱۳۳			

سالمند

جدول ۱۶. جدول ضرایب رگرسیون خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در کل نمونه برای پیش‌بینی زندگی هدفمند

متغیر	ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد نشده	ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد شده	t	سطح معنی‌داری
محروریت هیجانی	۰/۰۰۳	۰/۰۰۷	-۰/۰۶۶	۰/۹۲۸
رهانشدگی	۰/۰۷۷	۰/۲۰۵	۲/۱۶۸	۰/۰۳۲
بی‌اعتمادی و بد رفتاری	۰/۰۲۱	۰/۰۵۸	-۰/۶۰۰	۰/۵۹۴
انزوای اجتماعی / بیکانگی	-۰/۰۸۴	-۰/۱۹۰	-۱/۶۴۷	۰/۱۰۲
نقص و شرم	۰/۰۶۷	۰/۱۳۷	۱/۰۸۰	۰/۲۸۲
استحقاق	۰/۰۲۰	۰/۰۳۷	-۰/۳۷۱	۰/۷۱۱
ولستگی و بی‌کفایتی	-۰/۰۰۱	-۰/۰۰۴	-۰/۰۳۴	۰/۹۷۳
گرفتاری	۰/۰۱۶	۰/۰۴۲	-۰/۴۲۴	۰/۶۳۴
اطاعت	۰/۱۳۳	۰/۲۰۲	۲/۲۹۳	۰/۰۲۳
ایثار	-۰/۰۱۳	-۰/۰۲۷	-۰/۲۵۶	۰/۶۹۸
بازظری هیجانی	-۰/۰۱۶	-۰/۰۳۴	-۰/۲۸۰	۰/۷۸۰
معیارهای سخت‌گیرانه	۰/۰۸۴	۰/۲۰۴	۱/۶۳۰	۰/۱۰۸
خوب‌بین‌ظری	-۰/۰۳۷	-۰/۱۲۸	-۱/۳۶۴	۰/۱۷۶
آسیب‌پذیری در برابر ضرر و بیماری	-۰/۱۰۴	-۰/۲۲۸	-۲/۱۰۳۷	۰/۰۲۳
شکست	-۰/۰۹۳	-۰/۲۲۳	-۱/۶۵۱	۰/۱۰۱

سالمند

یافته دیگری که در تجزیه و تحلیل آماری برای پیش‌بینی پذیرش خود به دست آمده طرح‌واره شکست است که می‌تواند برای کاهش پذیرش خود پیش‌بینی شود. مطالعه مستقیمی در این رابطه یافت نشده ولی می‌توان به مطالعات جانسون (۲۰۰۰) و ویکلین (۲۰۰۶) اشاره کرد که انتساب‌های درونی در شکست را عامل کاهش عزت نفس می‌دانند [۲۶-۲۴]. در تبیین این یافته می‌توان به بلور فرد با طرح‌واره شکست اشاره کرد که غالباً احساس بی‌کفایتی می‌کند و خود را از هم‌سالانش در حوزه‌های پیشرفت ناتوان‌تر ارزیابی می‌کند و شکست‌ها را به نالایقی خویش نسبت می‌دهد. مسلماً چنین فردی خود‌پذیری پایینی دارد. طرح‌واره شکست در سالمندان بیش از پیش تقویت می‌شود زیرا محدودیت‌های این دوره فرد را ناتوان‌تر از پیش می‌سازد. از سوی دیگر، در این دوران سالمندان به مرور زندگی می‌پردازند

مؤلفه‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و مؤلفه‌های بهزیستی روان‌شناختی نتایج حاکی از وجود همبستگی بین متغیرهای پیش‌بین و ملاک بود. یافته‌ها نشان داد از بین خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، افزایش اطاعت، کاهش شکست و کاهش انزوای اجتماعی در پیش‌بینی پذیرش خود در زندگی معنی‌دار است. بر اساس نتایج پدست‌آمده طرح‌واره اطاعت پیش‌بینی‌کننده پذیرش خود محسوب می‌شود و می‌توان اطاعت را نوعی تقویت‌کننده در دریافت پاداش توجه از سوی دیگران دانست. هرچند پژوهشی که مستقیماً به بررسی اطاعت و پذیرش خود بپردازد یافت نشده ولی می‌توان از نتایج تحقیقاتی یاد کرد که حمایت اجتماعی سلامت روان را پیش‌بینی می‌کنند و موجب پذیرش خود می‌شوند [۲۲، ۲۳].

جدول ۱۷. معنی‌داری مدل رگرسیون برای رشد فردی بر اساس خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره ناسازگار اولیه

منابع تغییر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	معنی‌داری
رگرسیون	۲۲۶/۱۳۳	۱۵	۱۵/۰۷۶	۲/۵۸	۰/۰۰۲
باقی‌مانده	۷۵۸/۹۸۶	۱۳۰	۵/۸۳۸		
جمع	۹۸۴/۱۳۰	۱۴۵			

سالمند

P<۰/۰۱

جدول ۱۸. جدول ضرایب رگرسیون خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در کل نمونه برای پیش‌بینی رشد فردی

متغیر	ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد نشده	ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد شده	t	سطح معنی‌داری
محرومیت هیجانی	-۰/۰۰۲	-۰/۰۰۸	-۰/۰۷۵	۰/۹۴۱
رهاندگی	۰/۰۵۱	۰/۱۶۹	۱/۸۶۶	۰/۰۶۴
بی‌اعتمادی و بد رفتاری	۰/۰۳۲	۰/۱۱	۱/۱۹۹	۰/۲۳۲
انزوای اجتماعی / بیگانگی	-۰/۰۷۶	-۰/۲۰۸	-۱/۶۸۴	۰/۰۶۵
نقص و شرم	-۰/۰۲۸	-۰/۰۷۶	-۰/۵۶۲	۰/۵۷۵
استحقاق	۰/۰۳۷	۰/۱۳۰	۱/۱۳۸	۰/۲۵۷
وابستگی و بی‌کفایتی	۰/۰۲۶	۰/۰۹۳	۰/۸۶۹	۰/۲۸۷
گرفتاری	۰/۰۵۲	۰/۱۷۰	۱/۷۵۲	۰/۰۸۲
انصاف	۰/۰۷۵	۰/۱۹۸	۱/۶۱۱	۰/۱۱۰
ایثار	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۶	۰/۹۹۵
بازداری هیجانی	۰/۰۳۹	۰/۱۰۶	۰/۹۱۴	۰/۳۶۲
معیارهای سخت‌گیرانه	۰/۰۳۶	۰/۱۰۶	۰/۸۷۷	۰/۳۸۲
خویشترن‌طری	-۰/۰۳۲	-۰/۱۱۷	-۱/۲۱۰	۰/۲۳۹
آسیب‌پذیری در برابر ضرر و بیماری	-۰/۰۶۷	-۰/۱۹۷	-۱/۶۸۷	۰/۰۹۴
شکست	-۰/۰۲۴	-۰/۰۷۴	-۰/۵۵۲	۰/۵۸۱

سالمند

اجتماعی محدودتر می‌شود. در واقع تنهایی و انزوا از عمده مشکلاتی است که سالمندان با آن روبرو می‌شوند. مک‌اینیس (۲۰۰۱) و جورج (۲۰۱۰) در تحقیقاتشان تنهایی را مهلک‌ترین عامل برای سالمندان می‌دانند و بیان می‌کنند انزوا و بیگانگی موجب افسردگی می‌شود و بر شدت بیگانگی با خویش می‌افزاید [۲۷، ۲۸].

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده در جدول شماره ۱۰، از بین خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، محرومیت هیجانی در پیش‌بینی روابط مثبت با دیگران معنی‌دار است. این یافته با پژوهش رجبی و کاظمیان (۲۰۱۵) که بیان می‌کنند طرح‌واره محرومیت هیجانی هم در سالمندان فعال و هم در سالمندان غیرفعال با ادراک طردشدگی رابطه مثبت معنی‌داری دارد ناهم‌سوست [۲۹].

بر اساس نتایج حاصل‌شده در این پژوهش، به نظر می‌رسد محرومیت در روابط بین‌فردی در سالمندان باعث می‌شود شخص با بیان‌نگردن احساسات و عواطف و تأکید افراطی بر منطقی‌بودن احساسات خود، در روابطش با دیگران ادراک کمتری از طرد اجتماعی داشته باشد و به گونه‌ای خود را محق برخی از عواطف و

و گذشته را ارزیابی می‌کنند. زندگی نکرده، موفقیت‌های هرگز حاصل‌نشده و ناکامی‌ها از یک سو و نبود فرصت برای جبران، حسرت بیشتر و به دنبال آن احساس ناراحتی و بی‌کفایتی بیشتر باعث می‌شود سالمندان تنها خود را نپذیرد، بلکه احساس دشمنی با خود بر او چیره شود.

یافته دیگری که در بررسی پیش‌بینی پذیرش خود به وسیله طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به دست آمد، بیانگر این مطلب است که طرح‌واره انزوای اجتماعی و بیگانگی عامل پیش‌بینی‌کننده برای کاهش پذیرش خود است. در انزوای اجتماعی و بیگانگی این احساس به فرد دست می‌دهد که با دیگران متفاوت است. بنابراین از دیگران کناره‌گیری می‌کند و احساس می‌کند به جامعه یا گروه خاصی تعلق خاطر ندارد. در یافته‌های پانگ و همکاران افرادی که طرح‌واره انزوای اجتماعی و بیگانگی دارند در پذیرش خود نیز دچار مشکل هستند، زیرا فرد ابتدا با خود احساس بیگانگی و غریبی می‌کند، از نیازها و نقاط ضعف و قوت خویش ناآگاه می‌شود و تلاشی برای آشتی با خود نمی‌کند. این در حالی است که او همان‌گونه که خود را نمی‌پذیرد، از پذیرش دیگران و برقراری رابطه صمیمانه سر باز می‌زند. سالمندی دورانی است که فرد دست از فعالیت‌های اجتماعی می‌کشد و از نظر

یافته‌ها نشان داد از بین خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، هیچ‌کدام قادر به پیش‌بینی زندگی هدفمند و رشد فردی نیستند. نظر به اینکه هسته اختلالات شخصیتی، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه هستند، بنابراین فردی که به درجه‌ای از رشد و بلانگی دست یافته و معنا و هدف زندگی را یافته است قادر خواهد بود کنترل احساسات و هیجانات را در اختیار بگیرد و ادراک خویش را از موقعیت بر اساس واقعیت زمان حال شکل دهد، نه بر اساس الگوهای قالبی و کلیشه‌ای که رفتار و ادراکات او را هدایت می‌کنند. پژوهش‌های تووو و دپنر (۲۰۰۸) و رولوفز و همکاران (۲۰۱۳) با یافته‌های مذکور همسو بود و رشد و هدفمندی را عامل سلامت روان می‌دانند [۳۷، ۳۸].

نتیجه‌گیری نهایی

به‌طور کلی آنچه از پژوهش حاضر استنباط می‌شود نشان‌دهنده تأثیر طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه بر معنایی و بهزیستی روان‌شناختی است. علاوه بر این عامل سن و پیامدهای درونی و بیرونی سالمندی را نباید از نظر دور داشت. در پیش‌بینی‌کنندگی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در بهزیستی روان‌شناختی و معنای زندگی، پارادوکسی وجود دارد که می‌توان آن را سازوکار دفاعی چبران دانست. با توجه به اینکه جامعه سالمندی محدودیت‌ها و ویژگی‌های منحصر به فردی دارد و به عقیده بسیاری از فلاسفه و روان‌شناسان، سالمندی دوران بازگشت به خویش است، می‌توان آن را فرصتی مناسب برای ارزیابی و تغییر نگرش دانست که سالمند با بازنگری و تعدیل طرح‌واره‌های خویش نقطه پایانی بر چهر زندگی می‌گذارد و دورمای سرشار از معنا و رشد و سلامت روان را آغاز می‌کند.

بر اساس یافته‌های مطالعه حاضر، با آگاهی از اهمیت الگوهای شناختی در سلامت روان می‌توان به تعدیل طرح‌واره‌ها پرداخت و با درک ریشه مشکلات و ناسازگاری‌ها، به بازنگری و ارزیابی مجدد این باورها و تفکرات قالبی پرداخت. همچنین کنترل هیجانات و مسئولیت‌پذیری در قبال سرنوشت را می‌توان از پیامدهای تعدیل طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه دانست که تحقیق پیش‌رو در تلاش برای روشن‌گری و دستیابی به آن است.

در پژوهش پیش‌رو می‌توان به محدودیت‌ها و موانعی مانند مشاهده‌نکردن مطالعات مشابه در داخل و خارج از کشور اشاره کرد که مانع مقایسه و استناد نتایج حاصل با نتایج پژوهش‌های دیگر بود. مناسب نبودن ابزارهای موجود به دلیل طولانی بودن، جمله‌های دوپهلو، سؤال‌های منفی و گاهی شبیه به هم، مفاهیم سنگین و دشوار برای سالمندان و عدم تعمیم‌پذیری این پژوهش به دلیل اینکه روی سالمندان شهر تهران انجام گرفت از دیگر محدودیت‌های این پژوهش بود.

از جمله پیشنهادها، محقق برای بهبود سلامت روان در دوران

احساسات منفی بداند. همچنین این یافته با پژوهش‌های شفلید و همکاران (۲۰۰۶) ناهمسو است. آن‌ها در بررسی نوجوانان نشان دادند محرومیت هیجانی پیش‌بینی‌کننده معنی‌داری برای تعامل اجتماعی نیست [۳۰، ۳۱]. عامل سن را می‌توان عامل مهمی در تغییر نگرش و رشد و شکوفایی درونی دانست. به نظر می‌رسد سالمند با تعدیل و بازبینی درونی می‌تواند بر چهر طرح‌واره‌ها فائق آید.

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده در جدول شماره ۱۲، هیچ‌کدام از خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در پیش‌بینی خودمختاری معنی‌دار نیست. به نظر می‌رسد عامل خودمختاری در سالمندی متأثر از عواملی مانند فیلیالیسم^{۱۲}، مشکلات مالی، ضعف و بیماری جسمانی و ازدست‌دادن همسر است. با توجه به محدودیت‌های ذکر شده، فرد سالمند نمی‌تواند تصمیم‌گیری مستقلی داشته باشد و عوامل متعددی به غیر از فرد سالمند در خودمختاری او سهیم هستند. مطالعات اورنگ و خان‌احمدی (۲۰۱۶)، بگمن و هنتین (۱۹۹۹) و تیم (۲۰۱۰) نیز همگی عوامل ذکر شده را در کاهش خودمختاری سالمندان مؤثر دانستند و بیان می‌کنند که این عوامل در تصمیم‌گیری و استقلال فرد در سالمندی نقش بسزایی دارند [۱، ۳۲، ۳۳].

بر اساس نتایج جدول شماره ۱۴، از بین خرده‌مقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، ایثار قادر به پیش‌بینی تسلط بر محیط است. گرچه مطالعات مستقیمی در این زمینه یافت نشده زه‌پوش و همکاران (۲۰۱۲) و یوسفی (۲۰۱۲) بیان می‌کنند طرح‌واره ایثار ارتباط منفی معنی‌داری با بسیاری از مشکلات شخصیتی مانند افسردگی، اختلال شخصیت و سواسی، اختلال پرخوری، نارضایتی زناشویی و نارضایتی از زندگی دارد [۳۴، ۳۵]. پژوهش ریچکوبور و دی‌دو (۲۰۰۷) بیان می‌کند طرح‌واره ایثار با مقیاس‌های آسیب‌شناسی روانی از جمله افسردگی رابطه منفی دارد [۳۶]. به نظر می‌رسد معنایی که در ایثار نهفته است و همچنین احساس تسلط بر محیط و ارزشمندی که فرد در نتیجه ایثارگری دریافت می‌کند می‌تواند دلیل رابطه منفی معنی‌دار این مطالعات باشد.

در سالمندان نیز این امر با قوت بیشتری نمایان می‌شود. فرد سالمند که بسیاری از موقعیت‌های اجتماعی را از دست داده است و محدودیت‌های بیشتری را نسبت به گذشته احساس می‌کند، برای راضی نگه‌داشتن اطرافیان، داشتن احساس تسلط، سودمندی و ترس از تنه‌اماندن، ایثارگری را افزایش می‌دهد و از هر نظر که بتواند برای جلب رضایت اطرافیان تلاش می‌کند تا با رضای نیاز دیگران توجه آن‌ها را جلب کند و نیازهای درونی‌اش ارضا شود.

۱۲. فیلیالیسم به معنای محدود کردن آزادی توسط فرزندان با رفتارهای دلسوزانه است.

سالمندی عبارتند از: انجام پژوهش‌های مشابه روی گروه سنی میان‌سال و بزرگسال به منظور مقایسه نتایج و پی‌بردن به نقش سن، انجام پژوهش‌های بیشتر روی سالمندان به دلیل افزایش جمعیت سالمندی در کشور، برگزاری کارگاه‌های آموزشی معنایی و مثبت‌اندیشی به سالمندان برای سازگاری بیشتر با محدودیت‌های این دوران، تدوین برنامه‌های آموزشی توسط سازمان‌های مختلف برای آگاه‌ساختن والدین و مربیان مدرسه و دیگر بزرگسالان از نقش مخرب طرحواره‌های ناسازگار اولیه به منظور تغییر سبک فرزندپروری در تعامل با کودکان و نوجوانان.

تشکر و قدردانی

این مقاله از پایان‌نامه مقطع کارشناسی ارشد خانم سهیلا اورنگ در گروه روانشناسی دانشگاه خوارزمی گرفته شده است. در پایان از همکاری و کمک اساتید محترم دانشگاه خوارزمی و تمامی سالمندانی که در این پژوهش شرکت کردند سپاسگزار می‌کنیم.

References

- [1] Orang S, Khanahmadi M. [Ethical Issues in Aging (Persian)]. *Journal of Ethics in science and technology*. 2017; 11(4):1-6.
- [2] Amirsadri A, Soleimani H. [The study of aging and its consequences in Iran (Persian)]. *Journal of Health*. 2005; 1(2): 19-35.
- [3] Atwal A, McIntyre A. Occupational therapy and older people [M. Shaterian, M. Hoseini Persian trans.]. Tehran: Danzheh, 2011.
- [4] Mohammadpour A. [The founder of logotherapy (A Review on Existential psychology and psychotherapy) (Persian)]. Tehran: Danzheh. 2010.
- [5] Frankl VE. The will to meaning: Foundations and applications of logotherapy [M. Milani Persian trans.]. Tehran: Dorsa, 2014.
- [6] Steger MF, Mann JR, Michels P, Cooper TC. Meaning in life, anxiety, depression, and general health among smoking cessation patients. *Journal of Psychosomatic Research*. 2009; 67(4):353-8. doi: 10.1016/j.jpsychores.2009.02.006
- [7] Rathi N, Rastogi R. Meaning in life and psychological well-being in pre-adolescents and adolescents. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*. 2007; 33(1):31-8.
- [8] Kang KA, Im JI, Kim HS, Kim SJ, Song MK, Sim S. The effect of logotherapy on the suffering, finding meaning, and spiritual well-being of adolescents with terminal cancer. *Journal of Korean Academy of Child Health Nursing*. 2009; 15(2):136-44. doi: 10.4094/jkachn.2009.15.2.136
- [9] Doğan T, Sapmaz F, Tel FD, Sapmaz S, Temizel S. Meaning in life and subjective well-being among Turkish university students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2012; 55:612-7. doi: 10.1016/j.sbspro.2012.09.543
- [10] Young JE. Cognitive therapy for personality disorders: A schema-focused approach [A. Sahebi, H. Hamidpour Persian trans]. Tehran: Arjmand; 2016.
- [11] Young JE, Klosko JS, Weishaar ME. Schema therapy: A practitioner's guide [H. Hamidpour, Z. Andooz Persian trans]. Tehran: Arjmand; 1998.
- [12] Eshtehad A. [Investigation of group therapy on well-being of university students (Persian)] [MSc. thesis]. Tehran: Tehran Psychiatric Institute, 2009.
- [13] Moradi M, Akbari T, Dausti M. Relation between early maladaptive schemas and self differentiation in referrals to welfare centers. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2015; 185:294-300. doi: 10.1016/j.sbspro.2015.03.432
- [14] Bayani AA, Kochaki M, Bayani A. [Ryff scales of psychological well-being (Persian)]. *Clinical Psychology Journal*. 2008; 2:146-151.
- [15] Shao J, Shen J, Zhang Q, Lin T. Meaning in life and well-being of older stroke survivors in Chinese communities: Mediating effects of mastery and self-esteem. *Health*. 2013; 5(4):743-8. doi: 10.4236/health.2013.54098
- [16] Breitbart W, Gibson C, Poppito SR, Berg A. Psychotherapeutic interventions at the end of life: A focus on meaning and spirituality. *The Canadian Journal of Psychiatry*. 2004; 49(6):366-72. doi: 10.1177/070674370404900605
- [17] Bahrami E, Bahramizadeh H. [Early maladaptive schemas and agreeableness in personality five factor model (Persian)]. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2011; 30:547-51. doi: 10.1016/j.sbspro.2011.10.107
- [18] Francis LJ, Gibson HM, Robbins M. God images and self-worth among adolescents in Scotland. *Mental Health, Religion & Culture*. 2001; 4(2):103-8. doi: 10.1080/13674670126955
- [19] Kleifaros G, Psarra E. Meaning in life, psychological well-being and depressive symptomatology: A comparative study. *Psychology*. 2012; 3(4):337-45. doi: 10.4236/psych.2012.34048
- [20] Bidadian M, Bahramizadeh H, Poursharifi H. [Obesity and quality of life: The role of early maladaptive schemas (Persian)]. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2011; 30:993-8. doi: 10.1016/j.sbspro.2011.10.193
- [21] Marco JH, Garcia-Alanete J, Pérez S, Guillen V, Jorquera M, Espallargas P, et al. Meaning in life and non-suicidal self-injury: A follow-up study with participants with Borderline Personality Disorder. *Psychiatry Research*. 2015; 230(2):561-6. doi: 10.1016/j.psychres.2015.10.004
- [22] Fujita F, Diener E, Sandvik E. Gender differences in negative affect and well-being: The case for emotional intensity. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1991; 61(3):427-34. doi: 10.1037/0022-3514.61.3.427
- [23] Turner JB, Kaplan HB. Psychosocial stress: Perspectives on structure, theory, life-course, and methods. *Contemporary Sociology*. 1997; 26(6):780. doi: 10.2307/2654685
- [24] Hets J. Self-evaluations under fire: Implicit self-regard and explicit self-esteem in the face of failure [PhD dissertation]. Los Angeles: University of California; 2000.
- [25] Johnson JG, Metalsky GI, Rabkin JG, Williams JBW, Remien RH. Attributional style, self-esteem and human: A test of the hopelessness and self-esteem theories of depression. *Journal of Psychology and Behavioral Assessment*. 2000; 22(1):23-46.
- [26] Wickline V. Ethnic differences in the self-esteem-academic achievement relationship: A meta-analysis. *PsycEXTRA Dataset*. doi: 10.1037/e353522004-001
- [27] McInnis GJ, White JH. A phenomenological exploration of loneliness in the older adult. *Archives of Psychiatric Nursing*. 2001; 15(3):128-39. doi: 10.1053/apnu.2001.23751
- [28] George LK. Still happy after all these years: Research frontiers on subjective well-being in later life. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*. 2010; 65(3):331-9. doi: 10.1093/geronb/gbq006
- [29] Rajabi A, Kazemian S, Smaeili M. [Prediction of perceived rejection based on early maladaptive schema at active and inactive elderly (Persian)]. *Journal of Geriatric Nursing*. 2015; 2(2): 71-83.
- [30] Sheffield A, Waller G, Emanuelli F, Murray J, Meyer C. Links between parenting and core beliefs: Preliminary psychometric validation of the young parenting inventory. *Cognitive Therapy and Research*. 2005; 29(6):787-802. doi: 10.1007/s10608-005-4291-6
- [31] Woolhead G. Dignity in older age: What do older people in the United Kingdom think. *Age and Ageing*. 2004; 33(2):165-70. doi: 10.1093/ageing/afh045
- [32] Backman K, Hentinen M. Model for the self-care of home-dwelling elderly. *Journal of Advanced Nursing*. 1999; 30(3):564-72. doi: 10.1046/j.1365-2648.1999.01125.x

- [33] Thimm JC. Personality and early maladaptive schemas: A five-factor model perspective. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*. 2010; 41(4):373-80. doi: 10.1016/j.jbtep.2010.03.009
- [34] Yoosefi N. [Comparison of the effectiveness of family therapy based on schema therapy and bowens emotional system therapy on the early maladaptive schema among divorce applicant clients (Persian)]. *Journal of Fundamentals of Mental Health*. 2012; 13(4):356-73.
- [35] Zerehpooosh A, Neshatdoust HT, Asgari K, Abedi MR, Sadeghi HA. [The effect of schema therapy on chronic depression in students (Persian)]. *Journal of Research Behavioral Sciences*. 2012; 10(4):285-91.
- [36] Rijkeboer MM, de Boo GM. Early maladaptive schemas in children: Development and validation of the schema inventory for children. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*. 2010; 41(2):102-9. doi: 10.1016/j.jbtep.2009.11.001
- [37] Tov W. The well-being of nations: Linking together trust, cooperation, and democracy. In E. Diener (Ed.), *The science of well-being*. Netherlands: Springer; 2009.
- [38] Roelofs J, Onckels L, Muris P. Attachment quality and psychopathological symptoms in clinically referred adolescents: The mediating role of early maladaptive schema. *Journal of Child and Family Studies*. 2012; 22(3):377-85. doi: 10.1007/s10826-012-9589-x